

DELO ŽIVLJENJE

glasilo delovne skupnosti tovarne obutve alpina žiri

LETNIK 15

ST. 10

ZIRI, OKTOBER 1976

Odnosi

Iz govorjenja na raznih sestankih, in situacij, kot sem jih ob priliki obiskov v proizvodnji opazil na trakovih, sem spoznal, da v Alpini odnosi med delavci in mojstri, ali na splošno odnosi nadrejenosti in podrejenosti niso najboljši. Ker so dobri odnosi pogoj za dobro delo, menim, da bomo morali v bodoče tudi njim posvetiti več pozornosti.

Precej pogosto (ne le v Alpini) je takole preprosto razumevanje samoupravljanja. Vemo, da je delavec temelj našega samoupravnega sistema, upravitelj sredstev, s katerimi razpolaga, svoboden v svojih odločitvah itd., itd., kar se mora odražati vsepovsod — tudi na delovnem mestu. Točno! Do tu je vse lepo in prav. Napačno pa je nadaljnje razumevanje, češ: Ker sem svoboden v odločitvah, mi mojster nima nič za reči; kaj bo mojster mene »rihtal«, saj imamo vsi delavci enake pravice itd., itd.

Vsa taka in podobna razglabljanja pa ne držijo in nam pri samem delu in odnosih, ki jih sami ustvarjamo med seboj, le škodijo. Res je sicer, da je hierarhičnost tuja sistemu samoupravljanja, ne pa usklajevanje. Dobro delo pogojuje dobro usklajevanje. Mojster je na traku organizator, usklajevalac, zato ima določene kompetence, natančno določene

pravice in dolžnosti. Vsled vsega tega ga je neposredni delavec na fazi dolžan poslušati. Če pa pride do napak (prekoračenja pravic) imamo Odbor za medsebojna razmerja (ali celo odbor za kršitev delovnih dolžnosti), ki sta dolžna odnose urediti.

Opazimo tudi nekorektno ravnanje samih mojstrov. Le-ti večkrat ravnaajo proti koristim delovne organizacije, da bi se prikupili temu ali onemu delavcu, ali pa vsem. Tudi to je velika nepravilnost. Če bomo uspeli razviti delo Odbora za medsebojna razmerja, bo tak mojster moral na drugo delovno mesto. Moramo spoštovati pregovor »služba je služba, družba je družba«, kar pomeni, da je na delovnem mestu vsak dolžan opravljati svojo dolžnost, prijateljstva in osebne interese pa prihranimo za prosti čas.

To je le par misli o naših medsebojnih odnosih. S temi nekaj besedami vas želim spodbuditi k razmišljanju o tem, saj menim, da so medsebojni odnosi za dobro delo odločilnega pomena.

Martin Kopač

Nadure — rezultat neusklajenosti

Proizvodni oddelki, predvsem tisti, ki so specializirani za izdelavo športno-smučarske obutve so zaradi sezonskega značaja proizvodnje izredno obremenjeni. Da vsaj delno izpolnjujejo dobavne roke postavljenih s strani inozemskih kupcev, je potrebno delati tudi v nadurnem času. Pri izdelavi zgornjih delov smo vsaj delno rešili problem s tem, da smo vključili v športni program smučarske obutve šivalnico zgornjih delov obrata COL in koooperanta Ratitovec iz Zeleznikov. Vendar mora naša šivalnica športne obutve kljub temu delati vsako soboto v dopoldanski izmeni. Veliko večje in trenutno težko rešljivo vprašanje se nam postavlja pri kompletiranju šal in manšet v oddelku 525. Na začetku sezone smo organizirali delo v dveh izmenah, kar je bilo glede na količino, ki jo moramo izdobaviti edino primerno. Zaradi težav, ki so nastopile pri brizganju šal in izdelavi kalupov in delno tudi zaradi občasnega pomanjkanja notranjih čevljev, smo eno izmeno ukinili, delavce

pa razporedili na delo v druge proizvodne oddelke. Sedaj, ko imamo na zalogi dovolj notranjih čevljev in nabrizganih šal, pa zaradi pomanjkanja razpoložljivih delavcev ne moremo organizirati delo v dve izmene. Trenutno manjka v oddelku 525 12 delavcev. Delna rešitev bo mogoča v začetku oktobra, ko bo prostih nekaj delavcev v oddelku 527, kjer sedaj izdelujejo tekaško obutve. Polno izmeno pa bo možno organizirati v sredini oktobra. Vse do takrat smo prisiljeni, da delamo tudi v nadurnem delovnem času, če hočemo vsaj delno zadostiti potrebam tržišča. Če se na koncu postavim v vlogo naših delavcev, ki morajo delati nadurno delo, lahko ugotovim, da je tako delo neprimerno in da s podaljšanjem delovnega časa ne dosežemo zaželenih delovnih učinkov. Vsekakor je nadurno delo posledica neusklajenosti med prodajnimi in proizvodnimi zmogljivostmi, zato moramo težiti, da se to čimprej odpravi.

Tože BOGATAJ

**Izkrene čestitke
krajancam
za njihov
praznik**

alpina

30

let
tovarne obutve žiri

KONFERENCA

NAŠ ROJAK
L. ŽAKELJ

DELO V ODD. 520

Računamo, da bomo izpolnili plan izvoza

Kratek odgovor bi se lahko glasil: Ne po planu! Vsako leto postavimo količinski in vrednostni plan izvoza in istočasno predvidimo tudi hitrost proizvodnje in odpreme. Pri tem upoštevamo kasna naročila, kratke dobavne roke in ne nazadnje tudi to, da blago za ZDA in Kanado lahko pošiljamo s kontejnerji le do konca avgusta, vse nadaljnje odpreme pa so vezane na letalski prevoz. Vsako leto se želimo izogniti temu drage-mu prevozu, vendar nam le-tos to še ni uspelo. V sep-

tembru in delno tudi v okto-bru bomo odpremili z letalom okrog 4700 parov smučarskih in približno 15.000 parov te-kaških čevljev. Zamude pri dobavah za kupce v Švici, Zahodni Nemčiji in Avstriji pa rešujemo s prevozom z našimi tovornjaki.

Do konca avgusta smo izvo-zili 329.255 parov obutve v vrednosti 3.900.000.—\$. S tem smo izpolnili postavljeni plan, zlasti pri izvozu na zahod.

Marija STRLIČ

Veliko prekorednega dela bo pomagalo doseči plan

NOVO NA TUJEM

Ali bodo novi stroji v čevljarški industriji znižali proizvodne stroške

Nenehna rast in pritisk cen na čevljarstvo industrijo in hkrati želja te industrije, da ostane konkurenčna, nujno sili izdelovalce čevljarških strojev k iskanju novih prije-mov in raziskavam, ki bi pri-spevale k pocenitvam v čev-ljarski industriji.

V britanski obutveni indu-striji so v tem pogledu že ne-kaj dosegli, a ne na škodo kvalitete. Ena takih novosti je nov način rezanja materi-alov z vodnim curkom.

Fluid-jet-sistem prirojeva-nja. Ime naprave je angleške-ga izvora, ker je pač skon-struirana v Angliji. V sloven-ščini bi to pomenilo tekočin-ski curek (skoraj neverjetno, a je rezanje s tekočino).

Cene mnogih materialov, katere uporablja čevljarška industrija, kot PVC, Styröl,

butadien in drugih izdelkov petrokemične industrije stro-mo rastejo. Vsled porabe surovin za petrokemično in-dustrijo na svetovnem trgu so pri britanski firmi Ingel-soll — Rand Company itd. na-šli izhod za uravnavo zviša-nih stroškov v nekaj prime-rih. Strokovnjaki so preštudi-rali sedanje stanje, sisteme sekanja in rezanja. Na podla-gi teh raziskav so uvedli po-polnoma nov način krojenja. Središče zanimanja je stroj z imenom Fluid — jet — si-stem rezanja (ali kot je do-besedno prevedeno — sistem trganja). Celo naprava se se-stoji iz zaključne enote z bat-no črpalko in pospeševalcem pritiska, ki tekočino pritiska skozi šobo (lunknjo) in sofi-ranja (kamen) s premerom 0,075m/m do 0,3 m/m.

Tekočina se sestoji iz vode in malenkostno primesjo ne-strupenega polimerizata, ki da curku (ki ga stroj izstrelji), ki teče skozi šobo s skoraj dvakratno zvočno hitrostjo, povezavo, da se ob dotiku z materialom ne razkroji. Kine-tična energija je tolikšna, da lahko režemo (trgamo) vse materiale, ki jih v čevljarški industriji rabimo — celo tež-ke podplate, trdo lepenko, ka-kor vse materiale za ojačanje čevlja. Ta dela s hitrostjo 15 m na minuto. Postopek je tipično prirejen, curek vodi-mo po koordinatnem sistemu izrezanih delov v eni ali več plasteh pritrjenih na mizo. Zaradi tega so obstoječe me-tode, izdelava modelov, seka-nih nožev in sekanje materi-ala, kar vse skupaj zahteva tri kvalificirane delavce, po-

polnoma odveč. Prednost je v tem, da materiale lahko reže-mo v več plasteh, ne da bi vrhnji ali spodnji del kazal kakršno koli deformacijo, kot je to pri sekanju na ro-ko, še zlasti pri sekanju v več plasteh.

Posebnost, ki jo prinaša ta sistem je ta, da so izgube ma-teriala malenkostne, ker je širina reza silno ozka in mo-dele polagamo enega k dru-gemu.

Iz članka je razvidno, kako je napredek relativen. V silil človek išče vedno nova pota, da premaga ovire, ki so mu na poti. Seveda je v tej in-formaciji še veliko skritega. Ne vemo, kako in kam je cu-rek voden, ne vemo kakšni so modeli, ker brez njih ni-kakor ne gre (ali je elektronsko vodenje?). Tudi ni ome-njeno, kako je z naravnimi materiali; članek omenja tež-ke podplate, kar da misliti, da so to usnjeni podplati. Si-stema praktično ne poznamo več kot iz članka, zato ne moremo razumeti, kako od-padejo trije kvalificirani del-avci. Šablone morajo biti,

material narezan — nasekan. Kako bo novost sprejela in-dustrija je vprašanje. Morda bo med tem časom prišlo na dan kaj novega — boljšega. Po reviji Schuh—Technik

Anton Mlinar

alpina

30

let tovarne obutve žiri

Sejem v Milanu — več koristnih napotkov za delo

Cene usnja od 10-30% višje

Proizvajalci usnja so preko Poslovnega združenja vložili prošnjo na Zvezni zavod za cene, da jim le-ta odobri po-višanje cen.

V svoji vlogi usnarji zahte-vajo naslednje povišanje:

- svinjsko usnje za 15 odstotkov,
- kozje usnje za 30 odstotkov,
- ostalo usnje drobnic za 10 odstotkov,
- goveje gornje usnje za 20 odstotkov.

Svojo vlogo utemeljujejo z naslednjim:

- cene surovim kožam na svetovnem tržišču so se povišale do 80 odstotkov,
- pogodbene obveznosti so višje za 24 odstotkov v odno-su na leto 1974,
- zakonske obveznosti republik in avtonomnih pokra-jin so se dvignile za 53 od-

stotkov v primerjavi na prejš-nje leto,

— zakonske obveznosti fe-deracij so porasle za 11 od-stotkov, občinske do 19 od-stotkov,

— prispevki SIS so se po-večali za 96 odstotkov,

— prispevek za stanovanj-sko izgradnjo je višji za 17 odstotkov,

— zavarovanje se je podra-žilo za 32 odstotkov.

Poudarjamo tudi, da je pri vsem tem poprečni osebni dohodek v usnarjski industriji najnižji v državi, ki je tre-nutno za 511 dinarjev nižji od poprečnega osebnega dohod-ka v industriji.

P. S.

Povzeto po Privrednem pre-gledu — To naj bi bil tudi odgovor na vprašanje »Ali so usnarji upravičeni do napo-vedanih podražitev usnja?«

L. K.

Poslovodska konferenca

V proizvodnji še izdelujemo obutev iz jesensko-zimske kolekcije, v Izoli pa smo že naročili obutev za naslednje leto — sezono pomlad-poletje 1977. Na konferenci so se zbrali poslovodje vseh naših prodajaln. Naročili so obutev na osnovi vnaprej pripravljenih izračunov o potrebi obutve za prihodnjo sezono. Pri teh izračunih se upošteva prodaja v sezoni in zaloga ob

lahko izbere pravo obutev. Izbor prave obutve je že prvi začetek uspeha oz. neuspeha prodaje.

Poleg naročanja smo na konferenci obravnavali tudi splošne probleme poslovanja. Največ časa smo posvetili zalogam, ki so končni rezultat poslovanja. Napravljena je bila analiza zalog in predlagani ukrepi za zmanjšanje. V sezoni pomlad-poletje 1976 so

bili osnovni vzroki za zaloge naslednji: sortiment, ozka kopa, barve. Prav tem kritičnim točkam smo posvetili največ pozornosti in za naslednjo kolekcijo pričakujemo, da to ne bo več ovira za prodajo.

Delo na konferenci je poteklo, razšli pa smo se v želji, da naročeno obutev za pomlad-poletje 1977 čim boljše prodamo

Silva Bajt

Dobra izbira je pogoj za dobro prodajo

zaključku sezone. Tako se že pri samem naročilu skušamo izogniti prevelikim ostankom ob koncu sezone.

Na konferenci naročajo obutev, ki jo prodajamo v naših prodajalnah — obutev izdelano v Alpini in drugje. Vsi modeli so bili odbrani že v Žirih. Izbirala jih je komisija poslovodij in delavci iz prodajne službe. Izbirali smo na osnovi smernic, ki jih je dal naš modelir, in ocenili prodaje v prejšnji sezoni. Komisija je bila mnenja, da si mora ogledati sejme za obutev, ker le z dobrim poznavanjem modnih tokov, se

Kakšen delovni čas bomo imeli?

Julija je bila izvedena anketa o spremembi delovnega časa. Odziv na anketo je bil zelo velik. Predvsem so razveseljive razne pripombe, ki ste jih napisali o delovnem času.

Naš novi delovni čas je naslednji:

»Dopoldanska izmena začne z delom ob 6. uri (prihod na delo ob 5.55) in konča ob

14. uri; popoldanska izmena začne z delom ob 14.05 (prihod na delo ob 14. uri) in konča ob 22.05.«

Največ pripomb je bilo glede tega, da se mora avtobusni voznik prilagoditi našemu delovnemu času in ne obratno. Vozni red bi se lahko prilagodil našemu delovnemu času, toda upoštevati moramo, da se z avtobusom

vozijo tudi naši delavci v obrat Gorenja vas, zato to ni možno.

Mnogi so nas opozorili na problem glede parkirnega prostora. To je sedaj že urejeno.

Nekaj predlogov je bilo, da bi ob sobotah delali samo do-

poldne oz. da delovnih sobot ne bi več imeli, temveč bi delali več med tednom. Verjetno bi vsi z veseljem sprejeli ta predlog, vendar to pri sedanji organizaciji dela še ni možno.

Olga PINTAR

Bravcem!

Nekaj pripomb smo slišali na račun članka PLASTIKA BO SE TRN V PETI. Menda se nekateri delavci plastike ob tem počutijo nelagodno, oziroma so ogorčeni.

Pozoren bravec pa bo lahko ugotovil, da vsebina članka sploh ne obravnava našega oddelka plastike kot problematičnega. Nasprotno. Pisec opisuje razmere, ki bodoteževale delo plastike in vseh nas.

Res pa je, da naslov sam ob članku SMELO NAPREJ zveni nekoliko malodušno.

Zanimive so tudi pripombe na račun objavljene liste osebnih dohodkov, zlasti na račun nadur. Nekateri delavci plastike rešujejo položaj, da gredo zadeve naprej, njihovi predpostavljeni jih nagovarjajo in pregovarjajo, za nadurno delo. Jasno, nadure prinesejo osebne dohodka, potem pa delavec izpade, kot da izkorišča možnost za nadurno delo.

Uredniški odbor

Iz nabiralnika

Spoštovani urednik!

Pred kratkim se je na Dobračevi ustavil avto s tujo registracijo. Iz njega pa je izstopil tujec, verjetno poslovni človek, in me vprašal, kje je Alpina. Ob tem vprašanju sem se zamislil, ali res toliko varčujemo ali pa je naša malomarnost, da bi ob oglasnih vpadnicah v Žiri postavili smerne table, ki bi opozarjale na Alpino. S tem bi takšna vprašanja gotovo odpadla.

Drugo vprašanje pa bi postavil odgovornim ljudem, zakaj ne obnovimo svetlobnega napisa na tovarniški zgradbi? Ali ni več zanimiv in potreben?

Prosim odgovor!

Predsednik delavskega sveta podpisuje samoupravni sporazum

Podpis samoupravnega sporazuma o posebnih ugodnostih članom smučarskih organizacij

Sporazum so podpisali tudi predstavniki drugih delovnih organizacij

razgovor za urednikovo mizo — razgovor za ure

na temo Ob reorganizaciji — razgovor z novimi šefi sektorjev

1. vprašanje

Kakšne so slabosti dosedanje organiziranosti službe, oziroma sektorja glede na poslovanje delovne organizacije?

Tomaž KOŠIR:

1. Prva slabost obstoječe organizacije prodajne službe je dvojna vloga vodje TOZD, kar ima negativne posledice za opravljanje dela.

Vodja TOZD je na eni strani nadrejen maloprodajni mreži in ima stalno dovolj problemov s prodajno mrežo, ki jih je treba neprestano reševati. Posledica tega je, da so se vodje TOZD Prodaja doslej premalo angažirali na drugih področjih, npr. pri izvozu.

2. Dosedaj je bila v prodaji slaba koordinacija med domačo prodajo in izvozom.

3. Prodaja je imela tudi premalo vpogleda v ostalo poslovanje podjetja, to pa predvsem zato, ker ni bilo človeka, ki bi za določeno skupino izdelkov odgovarjal od prve ideje do prodaje.

Jože BOGATAJ:

Tudi jaz bi poudaril kot glavni problem dosedanje organiziranosti službe oziroma sektorja, dvojno vlogo vodje TOZD.

1. Po eni strani organizator in pripravilec v ciklusu priprave, po drugi strani pa naj bi bil čim boljši poznavalec, organizator in usklajeval v proizvodnji. Vse te stvari in naloge v eni osebi pa ne gre, rezultat tega se je tudi kazal.

Človek dveh vlog ne more imeti in jih ne more izvrševati tako kot zahtevajo potrebe delovnega mesta.

2. Druga stvar, ki je negativno vplivala na slabo organiziranost naših služb, so bile preveč ločene poti razvoja težke izdelave, lahke izdelave in plastike. Vsak je krenil svojo pot in tistega, ki bi stvar usklajeval in organiziral, ni bilo. Ni pa rečeno, da je krivda samo v razdvojenosti, ampak je predvsem od celotne organizacije in pa zato, ker Alpina ni imela pravega programa.

3. Vzrok, da sektor ni bil uspešen je tudi v tem, da so bile naloge med prodajo in proizvodnjo včasih toliko nerazdeljene, predvsem kar zadeva izvoz.

Nuša STRLIČ:

Največ slabosti izhaja iz nepopolne organiziranosti dosedanjih TOZD. Poleg že omenjenega pa je bila ta organizacija vsako leto nekoliko spremenjena in to s precejšnjo časovno zamudo.

2. vprašanje:

Kakšno vlogo in pomen bo moral imeti po novi organizaciji splošno organizacijski sektor?

Viktor ŽAKELJ:

Ker je natančnost redka, a iskana čednost, previdnost pa mati modrosti, sem dolžan urednika opozoriti, da si je s

tem, ko je stlačil mene med »sete«, nakopal neljubo vlogo jasnovidca.

Ne gre za sprenevedanja, a moja, pol ilegalna prisotnost v tej hiši, mi narekuje ta uvod.

Ko pa sem že tu in želite kratek in jednat odgovor, lahko rečem tole:

Splošno-organizacijski sektor mora postati kar se da dober servis delavcem, organom in organizacijam.

Namenjen je človeku ustvarjalcu in upravljalcu.

3. vprašanje:

Kaj predvidevate, da se bo moralo spremeniti?

- a) v vsebinskem smislu
- b) v organizaciji
- c) v kadrih

Jože BOGATAJ:

V vsebinskem smislu se mi zdi, da se mora spremeniti pot, ki jo do sedaj Alpina še ni imela. Ta pot pa je program. Če ni programa, nobena služba točno ne ve, kaj naj bi delala. S programom, ki smo ga sprejeli v prejšnjem mesecu, smo si jasno začrtali, kakšna naj bo naša vsebina dela. Vsebinska dela, ki smo jo začrtali, naj bi bila specializacija po določenih proizvodih, razširitev kolekcije, s tem da upoštevamo sodelovanje s kooperanti, oz. kooperacijo, ki nam bo edina omogočila specializirati naše proizvodne trake tako v športnem programu, v programu ženske obutve in v programu, ki ga predvideva izdelava plastike.

To pa je pogoj za povečanje produktivnosti.

V organizaciji podjetja pa je treba poudariti razvojne službe. V sedanji organizaciji so bili razvoji združeni tehnološko in operativno in je bila njihova skrb poleg priprave kolekcije tudi v oskrbovanju proizvodnje in uvajanje dela.

Tistega časa in miru, ki ga rabimo za razvojna dela, pa ni bilo. Pri organizaciji tehnične službe mora biti poudarek predvsem na čistem razvoju. To pomeni, da bo tisti ki bo razvijal in pripravljel kolekcijo, imel res čas za mirno in natančno delo.

Nujno bo potrebno ločiti delo tako, da bo en del skrbel za tehnološko in operativno pripravo proizvodnje, drugi del pa naprej za nadaljnji razvoj proizvodnje.

V organizaciji moramo upoštevati sledeče: da damo možnost tudi tistim delavcem, ki nimajo visokih organizacijskih sposobnosti, imajo pa izredne druge sposobnosti in bodo po novi organizaciji tudi za to individualno delo lahko primerno nagradi.

Tega pa dosedanja organizacija ni imela in je upoštevala samo strogo hierarhično strukturo.

Kako je s kadri, lahko ugotovljamo pri sedanji reorganizaciji. Prav na tem področju je velika praznina, imamo ljudi, ki so sicer pripravljeni

delati, vendar jih je potrebno pravilno vključiti v delo in jim omogočiti nadaljnega izobraževanja.

Zato menim, da bo predvsem na našem področju v tehnični službi vse večja potreba, da bomo morali izobraževati kadre na področju tehnologije, čevlarske, kemijske in strojne stroke.

Predvsem pa se čuti pomanjkanje znanja tujih jezikov.

Nejko PODOBNIK:

V zvezi z reorganizacijo je zanimivo vprašanje nabavne službe. Kakšno bo sodelovanje med nabavno službo, razvojem in izdelovalci surovin,

Jože BOGATAJ:

S tem ko poudarjamo, da naj bi bila razvojna služba v pravem smislu posredovalec med nabavno službo in zunanjim svetom, bi naši delavci v nabavi dobivali prvotne informacije od delavcev, ki se ukvarjajo z razvojem.

Nadaljno raziskavo tržišča in cen izvaja nabavna služba,

c) Doseči bomo morali, da bodo delavci finančne službe nagajeni enakovredno ostalim službam, ker se bo le tako vsaj malo povečalo zanimanje za naše delo, saj brez dodatnih kadrov zahtevnega ne bo mogoče uresničiti.

Tomaž KOŠIR:

Kar zadeva vsebino dela, so okvirji dani že s proizvodnim programom, ki je bil sprajet na SDS. Tako nam je sedaj jasno, da bomo športno obutev še okrepili in v zvezi s tem še hitreje prodirali na zahodno tržišče. Kar zadeva lahko obutev, smo se tudi že dogovorili koliko bomo prodali na domačem in koliko na tujih tržiščih.

Za plastiko te stvari še niso natančno določene. Dogovorjeno pa je, da zapolnimo obstoječe zmogljivosti z nekaterimi novimi proizvodi. V drugi fazi pa bi skušali razširiti to dejavnost v povsem nove proizvode.

Kaj naj bi se torej spremenilo v vsebini dela?

Vsekakor je najvažnejše zasledovati cilje tega proizvod-

ga vpogleda prodaje v ostalo poslovanje v tovarni.

Postavili bomo tri nosilce programov: za lahki program, športni program in plastiko.

Naj na kratko opišem dolžnosti nosilca programa: Nosilec programa bo moral sodelovati pri svojem programu od vsega začetka. Določene stvari bo moral na tržišču raziskovati, vodja programa bo dajal informacije razvoju za pripravo kolekcije. Sodeloval bo pri pripravi, kolekcije in skrbel za to, da bodo pravočasno narejeni vzorci za domače kupce, izvoz itd.

To je pravzaprav tisti del posla, ki ga je sedaj opravljala tehnična služba sama.

Ko bo pripravljena kolekcija, bo vodja programa tisti, ki bo moral skrbeti, da bo zagotovil koordinacijo med naročili za izvoz in domačo prodajo in vsklajeval bo tudi roke.

Dalje bo vodja programa spremljal svojo grupo izdelkov preko proizvodnje do prodaje in bo tudi ugotavljal uspešnost prodaje.

V razgovoru so sodelovali: Tomaž Košir — šef marketing sektorja, Jože Bogataj — šef tehničnega sektorja, Nuša Strlič — šef finančno-računovodskega sektorja in Viktor Žakelj — v. d. vodje pravne službe. Razgovor sta vodila Vladimir Pivk in Nejko Podobnik, zapiske je pripravila Anuška Kavčič.

kakor tudi vsa tista dela, ki jih je opravljala do sedaj. V področje nabave se ponovno vključi skladišče materialov.

Nuša STRLIČ:

a) v zvezi z novo-reorganizacijsko shemo bomo morali knjigovodstvo TOZD proizvodnje razdeliti na tri TOZD. Posebno pozornost pri tem bo potrebno posvetiti razdelitvi premoženja in obračunu za pravilno in nesporno ugotavljanje dohodka.

b) Na podlagi zakona o zavarovanju plačil med uporabi družbenih sredstev je potrebno ločiti knjigovodsko in finančno funkcijo. Glede na to bomo morali dejansko razmejiti knjigovodstvo od financ ter omenjeni dejavnosti organizirati kot povsem ločeni.

nega programa, da se bo vse to tudi uresničilo. To pa bomo dosegli, če bomo v delu marketing sektorja menjali vse tisto, kar smo omenili kot slabosti dosedanje prodajne službe.

Osnovne spremembe so:

1. V pristojnosti šefa marketinga bo prodaja v celoti, v pristojnosti vodje TOZD Maloprodaja pa organizacija dela v maloprodajni mreži.

2. Druga bistvena sprememba je, da bomo zagotovili dve osnovni koordinaciji:

a) koordinacijo med prodajo Alpina in tuje obutve v mreži

b) koordinacijo med domačo prodajo in izvozom.

Ta koordinacija dosedaj ni tekla tako, kot je potrebno.

3. S tretjo spremembo želimo rešiti problem premajhne

Vloga nosilca programa bo torej zelo pomembna.

Prav iz vsebine tega dela pa izhajajo tudi osnovni kadrovske problemi. Če hočemo postaviti tako organizacijo, moramo imeti tudi ustrezne ljudi, prav tu pa je velika praznina.

Vodja programa mora biti človek, ki ima dober vpogled v poslovanje cele delovne organizacije, ki se spozna na komercialno in tudi tehnične probleme. Takih ljudi pa ni na pretek in največji problem je, koga postaviti na taka delovna mesta.

Tu ne more začeti delati nekdo, ki se ne spozna na komercialno in ne na tehnološko; tega ne moremo zaupati začetniku, čeprav z izobrazbo, ker še nima prakse na vseh teh področjih in seveda

dnikovo mizo — razgovor za urednikovo mizo

kar je tudi važno, prave avtoritete, ki je na takem delovnem mestu nujno potrebno.

Velika praznina, kar zadeva kadre, pa je tudi v izvozu. Tu so zahteve precejšnje, treba je imeti ljudi, ki imajo določeno izobrazbo in zunanjetrgovinsko registracijo.

Nujno bi bilo, da bi čim prej dobili vodjo izvoza.

Ostala delovna mesta bo možno pokriti s kadri, ki v tovarni so.

Zelo dobro se zavedam kadrovskih težav. Ljudi za pomembnejša delovna mesta nikakor ni dovolj. Eksperimentirati z ljudmi, za katere ni gotovo, da so za določeno delo sposobni, pa tudi ni mogoče. Če ustreznih ljudi torej ne bo, potem bomo prisiljeni še nekaj časa delati na podoben način kot smo do sedaj.

Nejko PODOBNIK:

Kakšna bo vloga marketing sektorja v širini dela če vzamemo razpon — od evidenc do marketinga nekje v inozemstvu?

Tomaž KOSIR:

Za sedaj bomo nekje vmes, ne bomo pa ostali samo na golih evidencah.

Nemogoče pa je, da bomo marketing razvili tako kot na primer v firmah v Ameriki.

Po eni strani bomo skušali evidence zelo izpopolniti. Precej pričakujemo tudi od sodelovanja z računalniškim centrom. Na vsak način pa bomo skušali z vsebino dela priti precej dlje od evidenc oziroma od naslavljanja na pretekle podatke.

Nejko PODOBNIK:

Kakšne so možnosti sodelovanja z zunanjimi inštitucijami za raziskavo tržišča?

Tomaž KOSIR:

Če bomo stali na razpotju, ali naj naredimo določeno raziskavo doma, ali naj jo napravijo zunanji strokovnjaki, se bom prav gotovo odločil, da jo naredimo doma.

Sodelovanje z zunanjimi strokovnjaki zahteva izredno veliko časa in pripravljenosti, če hočemo, da je rezultat zadovoljiv.

Precej lažje je sodelovanje znotraj tovarne z ljudmi, ki problem že poznajo, seveda če je to možno rešiti na tak način.

S tujimi sodelavci bomo sodelovali le v nujnih primerih.

4. vprašanje:

Kje vidite težave za uveljavljanje ciljev splošno-organizacijskega sektorja?

Viktor ŽAKELJ:

Gospodarski in politični trenutek terja, da svoje odločitve teoretično osmišljamo. Alpina pa je tipična »empirična tvorba« — zrasla torej na tradiciji dnevnih izkušnjah in možnostih.

Skraini čas je, da v voz napredka družno vprežemo bogate izkušnje »starejših delavcev« ter šolsko učenost prihajajočih. Poveljevanje izkušnji, ali sklicevanje zgolj na »papirje«, je zmota. Poskušajmo prekiniti s tem, da mora posamezen — zlasti vodilni delavec potrošiti pretežen del svojega dragocenega časa za dokazovanje svojega »prava«, namesto, da bi se posvečal poslu, za katerega je drago plačan.

Ali če hočete, skrajni čas je da ustvarimo pogoje da počakati penzijo v Alpini ni le privilegij »šutarjev«, (če to sploh je privilegij), temveč tudi strokovnih in vodilnih delavcev, ki tovarno in družbo največ stanejo.

Ustvarjanje »klimo ogroženosti« pa ima za posledico, da iz ljudi dela jegulje, ne pa ljudi trdne hrbtnice kot jih terja čas.

Nejko PODOBNIK:

Kakšna bi bila vloga splošno-organizacijskega sektorja. Na katerih področjih bomo morali največ delati?

Viktor ŽAKELJ:

Vsako, ki je poskušal odgovoriti na vprašanje od kod razne pogoste peripetije v tovarni, zakaj do teh peripetij neprestano prihaja — je med možnimi odgovori prav gotovo našel tudi sistem nagrajevanja.

Plačevati ljudi približno takole: šefi, vodje, referenti, potem pa razni korespondenti in administratorji.

Ta sistem je tako tog in neizmenljiv, da je nujno vodil do konfliktov.

Težko je iskati človeka, ki bi v sebi držal dve osebnosti: karakteristiki. Sposobnost vodje, hkrati pa človeka ozke specializacije. Človeka strokovnjaka, ki ni bil vodja je življenje prisililo v naslednje — kako priti do primernega dohodka?

Zato, da je postal vodja, je prodal na borzi svojo strokovnost in Alpina je imela namesto dobrega strokovnjaka, slabega vodjo.

Nujno je bilo ustvariti konfliktni spodrsrlaj tistega, ki je bil vodja in se sam dokopal do tistega dohodka, ki ga je potreboval.

Vodja je človek, ki mora imeti taka in taka znanja, drugi je pa strokovnjak, ki mora imeti določene lastnosti, med njima pa ni nujno, da prihaja do takih dohodkovnih in hierarhičnih razlik.

Kako bi to lahko rešili — dohodek ne bi smel biti problem, medsebojni odnosi pa spadajo v področje kulture, ki jo bo nujno treba razvijati.

Primarnega pomena je koncentracija kadrov v eni službi, poiščati bo treba tak način in oblike, da ne bo prihajalo do nasilne samovolje in do diskreditacij v pisarniškem poslovanju in da bi vse službe dajale potrebe v ka-

drovski oddelki in po dogovorih z delavci, te reči skupno razreševale.

Zato bo najbrž tudi moja naloga usmerjena v to metodo, v tesnem sodelovanju z zunanjimi strokovnjaki.

Prisostvoval sem sestankom v plastiki in sem ugotovil, da bomo morali probleme v tovarni reševati ob vsakem času, dopoldne in popoldne. Izkušnje kažejo, da se temu vprašanju ni posvečalo zadostne pozornosti.

Ta študijski odnos do stvari bo treba razvijati še naprej.

Proizvodnega procesa v Alpini ni mogoče programirati do take tančine, da ne bi prihajalo do fluktuacije znotraj podjetja.

To bo treba rešiti sporazumno med TOZD. Tudi druge medsebojne obveznosti med štirimi TOZD, se bodo morale znatneje bolj precizirati kot v danem trenutku.

Dolgoročno gledano, bi bilo potrebno predvideti za vsako mesto nadomestilo. Mi vemo, da nekega strokovnjaka za kožo ne moremo dobiti kjer koli.

Pripravljeni ga moramo že poprej in mu nuditi tudi pogoje za to. Vedeti pa moramo, da on tega dela še ne bo opravljal, ampak bo samo pripravljen v primeru odsotnosti takega strokovnjaka. Noben šef ni hotel imeti ob sebi »vajenca«, češ, da mu ta že »žaga veje«. To klimo bo nujno treba spremeniti. Ljudje se morajo tolerirati, osebno priznavati in sodelovati med seboj.

5. vprašanje:

Kakšni bodo konkretni ukrepi za izboljšanje dela?

Jože BOGATAJ:

K izboljšanju dosedanjega dela naj bi pripomogla nova organizacija, ki pa naj ne slovi samo na moderni shemi, ampak predvsem na izbranih strokovnjakih, ki bodo zasedli vodilna in vodstvena delovna mesta.

Natančna ločitev delovnih področij, oddelkov in služb. Dokler tukaj ne bomo imeli točno razmejenih nalog, ne bo uspeha.

Specializacija proizvodnje ločena po posameznih oddelkih in TOZD.

Precej si obetam od tesne življenjske in ekonomske povezave nabavna službe s tehnično službo.

Vzpostaviti moramo pravilni sistem normiranja in nagrajevanja, tako proizvodnih in režijskih delavcev, ker so eni in drugi pogoji, da pridemo do željenega cilja — boljše kvalitete in čim cenejše proizvodnje.

Pravilno nagrajevanje in normiranje v proizvodnji pomeni, da je delo res strokovno pripravljeno, da delavec ob normalnem času lahko izvrši svoje delo. V primeru, da delo ni pravilno pripravljeno iz različnih vzrokov, si

normiranju (nagrajevanju) morajo uvesti spremembe.

Tomaž KOSIR:

1. Reorganizacija — ta del se sedaj pripravlja in je že v zaključni fazi

2. Postaviti pravega človeka na pravo mesto

3. Razmejitev nalog, delovnih področij in zaostritev odgovornosti.

Do sedaj smo se vsi ukvarjali z vsem. Na več delovnih mestih je isti človek opravljal različne naloge. Na drugi strani smo imeli v prodaji izključno klasično hierarhično organizacijo, ni pa bilo horizontalne povezave.

Delovna področja je potrebno razdeliti v tem smislu, da bi bila čim boljša organiziranost na vseh področjih. Tudi v domači prodaji in v izvozu bomo delovna mesta formirali tako, da bodo referatska delovna mesta porazdeljena po skupinah proizvodov.

Če cilji ne bodo doseženi, potem bomo točno vedeli, kdo ga je polomil. Ne zato, da bomo nekega kaznovali, temveč razčistili do sedaj zamajeno odgovornost. Če bo

mo delo tako razdelili, bo tudi odgovornost večja in človek bo delal z večjim delovnim elanom, ker se bodo videli tako dobre kot slabe strani njegovega dela.

Treba bo spodbuditi v ljudeh težnjo, da ne bodo zadovoljni le s tistimi rezultati, ki jih od delavca pričakujemo, temveč da bo vsak rezultat še izboljšal.

Nuša STRLIČ:

Rešitev je, kot sem že rekla v reorganizaciji finančne službe.

6. vprašanje:

Kakšen je predlog za novo organiziranost splošno-organizacijskega sektorja?

Viktor ŽAKELJ:

Nekateri sodelavci se prav sedaj ukvarjajo s tem vprašanjem. Vrsta vprašanj pa je še nerazčiščenih, zato sodim, da ne kaže z odgovorom prehitovati. Naj približam, da je organizacijski sistem res le nujna posoda, ki morda h kuhinji zna marsikaj prispevati, a končno je le najpomembnejše, kaj v ta lonec damo, če na kuharja zavestno pozabim.

Pregled posojila za ceste

	št. zaposl.	št. vpis.	% vpis.	znesek
Kadrovska služba	32	30	94	53.900
Računski center	10	9	90	15.600
Finančna služba	34	33	97	52.600
Računovodstvo IPM	8	7	88	11.100
Izvoz	2	2	100	3.900
Prodajna služba	25	25	100	46.400
Nabavna služba	17	16	94	31.900
Avtopromet	14	11	78	20.100
Plansko analitska služba	31	28	90	46.200
Modelirna športne obutve	13	12	92	23.600
Modelirna lahke obutve	27	27	100	51.150
Odpreda	25	23	92	31.500
Vzdrževalni obrati	58	43	74	71.800
Orodjarna	27	27	100	45.500
Plastika	84	79	94	120.000
Sivalnica	233	226	97	280.300
Prikrojevalnica	84	83	99	123.100
Sekalnica	66	63	95	100.900
Sivalnica Gorenja vas	182	161	88	208.700
Sivalnica Col	81	80	99	104.100
Montaža športne obutve	79	78	99	111.600
Montaža lahke obutve	178	144	81	202.580
Kuhinja	13	12	92	17.100
SKUPAJ	1323	1219		1.773.630

Stanje zaposlenih 31. avgusta 1976 je 1324 delavcev.

Od zadnjega pregleda vpisanega posojila za ceste v osmi številki Delo-življenje je posojilo vpisalo še 9 delavcev, in sicer

Avtopromet	2
Plansko analitska služba	3
Prodajna služba	3
Sivalnica	1

Skupno povečanje vpisa po osebah znaša od 91,45 % na 92,06 %. Znesek povečanja vpisa je 11.550 din.

Akcija še teče, tako da imamo še vsi možnost vpisa. Ob tem lahko pohvalimo delavce oddelka Težka montaža, ki so posojilo vpisali 100 %.

Marija Naglič

Gradnja proizvodno skladiščne hale in parkirišča

Gradnja hale poteka po operativnem planu kljub precej slabemu vremenu. Montažna dela z beton-

dopolniti zaradi manjših sprememb tehnologije, predvsem pa zaradi zahtevnih protipožarnih

Gradnja začasnega parkirišča za osebne avtomobile je v glavnem končana. Na novem parkirišču

Gradnja nove hale lepo napreduje

skimi elementi in krov-ska dela bodo predvidoma končana v prvi polovici novembra 1976. Instalacijske načrte bo treba delno spremeniti in

ukrepov, ki so potrebni v oddelku za predelavo poliuretanskih in plastičnih mas. Zaradi omenjenih sprememb instalacij se bodo povečali tudi stroški za investicije.

bo prostora za okrog 100 osebnih avtomobilov.

Kasneje bo na tem parkirišču urejena tudi kolesarnica.

Rajko Šubic

Parkirni prostor ni več problem

Samoupravna kronika

Odbor za medsebojna razmerja delavcev v združenem delu je imel 30. avgusta 1976 osno redno sejo. Na seji je sklepal o naslednjih zadevah: za knjigovodja oddelka plastike je razporedil Marijo Kramperšek, za obratnega mehanika v montaži Obrak Franca, za skladiščnika furnitur Stanka Ušeničnika in za mojstra v šivalnici Marijo Novak. Odbor je pregledal odpovedi delovnega razmerja delavcev in o njih ustrezno odločil. Pregledal je tudi

prošnje kandidatov za zaposlitev, ter v skladu s prostimi delovnimi mesti o njih reševal. Odbor je ugotovil, katera delovna mesta so prosta in odločil da se interno objavi, nekatera pa tudi externo. Odbor je odločil o začasnem razporeditvi Lukančič Mile, ne na delovno mesto referent v nabavni službi, ter o razporeditvi Mlinar Stanislava na delovno mesto urejevalec skladišča — pomočnik. Odbor je potrdil razporeditev delavk na delovna mesta obračun

osebnega dohodka v odd. 520 za Jesenko Vasilijo, odd. 521 za Bizjak Mirjam in oddelek 527 za Mitar Julijano.

30. 8. — SKUPNI DELAVSKI SVET

Sprejeti so bili naslednji sklepi:

1. Potrdi se zapisnik zadnje seje;
2. Clani SDS so soglasno sprejeli podano oceno 6-mesečnega poslovanja;
3. Potrdi se program reorganizacije podjetja in pro-

izvodne usmeritve Alpine v letu 1977;

4. Ponovi se razpis za šefa splošno-organizacijskega sektorja;

5. Tov. Tomaž Košir, dipl. oec. — 3 leta delovnih izkušenj, se razvrsti na delovno mesto »šef marketing sektorja«;

6. Tov. Jože Bogataj, čevljarski inženir, več kot 5 let delovnih izkušenj je bil sprejet na delovno mesto »šef tehničnega sektorja«;

7. Tov. Ana Strlič, oec., več kot 5 let delovnih izkušenj se sprejme na delovno mesto »šef finančno-računovodskega sektorja«;

8. Tov. Viktor Žakelj se razvrsti na delovno mesto v. d. vodje pravne službe;

9. SDS potrdi sklepa komisije za nagajevanje, ki ga je sprejel že DS TOZD Proizvodnja, dodatno pa še naslednje sklepe:

— Delovno mesto »Pomoč pri oblikovanju opetja«, se vpiše v 14. skupino proizvodnih delovnih mest,

— DM »Pomočnik pri cvikanju konic«, ki je sedaj vpisano v 13. skupini se briše

— DM »Šivanje kompliciranih ovratnikov« se vpiše v 10. skupino delovnih mest v šivalnici

— Pri DM »Šivanje nartnih jermenov, sestava jezikov in ovratnikov«, ki je vpisano v 11. skupino DM v šivalnici se doda beseda — enostavni;

10. Potrdi se predlagani program proslav ob 30-letnici obstoja Alpine, ki ga je predložil iniciativni odbor;

11. Partizan lahko poveča najemnino v okviru veljavnih predpisov, pogodba pa se podaljša do aprila 1977;

12. Potrdi se nakup osebne avtomobila Zastava 101;

13. V komisijo za izvajanje ustavnih sprememb se kooprira tov. Viktor Žakelj in imenuje za predsednika;

14. Prošnja za pomoč pri gradnji vodovoda na Breznici, se odstopi najprej v obravnavo Krajevni skupnosti.

Delavski svet TOZD Proizvodnja je sprejel naslednje sklepe:

1. Soglasno se potrdi program direktorja, ki ga je obširno razložil na seji in podpre stališče, da ga je treba brezkompromisno nepopustljivo in nepristransko izvajati.

2. Potrdi se tudi program usmeritve Alpine, ki je sestavljen del direktorjevega programa, in da je v tej smeri izvajajo že začete, prav tako pa tudi nove in dodatne naloge, ki so v tem programu predvidene.

Potrdi se tudi polletni obračun.

3. Soglasno se potrdijo naslednji sklepi komisije za nagajevanje:

— V samoupravni sporazum o delitvi sredstev za OD 43. a

člen se vpiše naslednje besedilo:

»V primeru, da bi delavec dobil nižje OD, kakor je njegovo poprečje za zadnje tri mesece in sicer ne po svoji krivdi, imajo vodje oddelkov pravico delavcu doplačati. Vodje oddelkov morajo mesečno pripraviti sezname delavcev, katerim so doplačali in navesti vzroke za to.«

— Glede stimulacije, ki je bila uvedena v montaži 527, je DS mnenja, da naj ostane do tedaj ko bodo izdelovali tekaške čevlje.

— Sprejet je bil tudi sklep, da je do konca leta 1976 potrebno zbrati vse predloge glede sprememb določil členov, ki govorijo o obračunu po delavskih enotah, da bo leta v prihodnje deloval čim boljše.

4. DS odobri, da se znesek 932,00 din knjiži za izredne dohodke podjetja.

5. DS potrdi predlog, da so predplačila kupcev: JADRAN OBROVAC, OBUCA OSIJEK in ADAM KESOVALI — knjižijo za izredne dohodke.

6. Odobri se odpis razlik, nastalih pri reprodukciji materiala in razlik, nastalih pri izvoznih poslih — v breme izrednih izdatkov.

7. Odobri se odpis zneska 42,50 din (stroški sodne takse in kazni) v breme izrednih izdatkov podjetja.

8. Znesek 397,30 din firme Trgojug Skopje, se knjiži v breme izrednih izdatkov.

9. Znesek 19.030,00 din firme Mega Zagreb se knjiži v breme izrednih izdatkov podjetja.

10. Potrdi se sklep inventurne komisije, da se pri primopredaji ekonomata nastali inventurni presežki 11.858,00 dinarjev knjižijo v dobro izrednih dohodkov ter inventurne primanjkljaje 9.071,00 dinarjev knjiži v breme izrednih izdatkov.

11. Potrdi se komisija za popis osnovnih sredstev v sestavi: Uršič Ivan — predsednik, Bradeško Slavko — član, Celik Janez — član.

12. Delavski svet odobri zvišanje predračunske vrednosti za prestavitev telefonskega omrežja, kjer se bo gradila nova skladiščna hala, v znesku 217.000,00 din.

13. Potrdi se nabava ene pisalne mize za planski oddelk, in gospodinjstvega hladilnika za kuhinjo Col. Ta sredstva grejo iz rezerve planiranih investicij.

14. Potrdita se sklepa komisije za ugotavljanje kršitev delovnih obveznosti, s katerima se Subic Pavlu in Tušek Stefanu izreka ukrep prenehanja lastnosti delavca v združenem delu.

15. Potrdi se sklep odbora za medsebojna razmerja delavcev v združenem delu o premetitvi Jesenko Kajetana — planerja v plastiki, na delovno mesto kontrolorja v plastiki.

16. Soglasno je bil potrjen predlog za dodelitev solidar-nostne pomoči tov. Kristan Pavli in tov. Podobnik Pavli.

17. DS potrdi tudi predlog za odpis in odprodajo nekaterih osnovnih sredstev, ki niso več uporabna.

**DOPISUJTE
V NAŠE
GLASILO**

Prof. dr. sc. Rado Poljanšek, ginekolog-onkolog

Rak na jajčnikih in jajcevodih

Uspehe zdravljenja bomo izboljšali, če bo vsaka ženska po 30. letu starosti prihajala dvakrat na leto na ginekološke preiskave.

Jajčnik je organ z zelo pomembno reprodukcijsko nalogo. Sestavljajo ga raznovrstne celice, ki imajo izredno velike in raznolike sposobnosti. Zato se iz jajčnikovih celic lahko razvije zelo veliko različnih tvorbo ali bul. Več kakor vsaka peta izmed teh bul je zločesta — rak!

Rak jajčnikov zavzema več kot 15 odstotkov vseh rakavih sprememb ženskih spolov. Register raka za Slovenijo zapiše vsako leto več na novo ugotovljenih primerov raka na jajčnikih. Leta 1950 jih je registriral 41, leta 1955 61, leta 1965 83, leta 1966 106, leta 1972 pa že 118 primerov. Rak na jajčnikih se lahko prične razvijati v vsaki starosti, vendar je največje število bolnic, ki se pridejo prvič zdraviti, starih od 45 do 65 let.

Bolezen se začne in napreduje zelo dolgo brez znamenj in skoro ne povzroča težav. Zaradi lege jajčnikov v osrednjem delu spodnje trebušne votline in zaradi jajčnikov začetne spremembe na jajčnikih z običajnimi zdravniškimi pregledi le s težavo ugotovimo. Zato prihajajo bolnice z rakom na jajčnikih pozno k zdravniku in zato splošni zdravniški pregled le redko odkrije bolezen v začetku ali v zgodnji razvojni stopnji. Tako prihajajo bolnice na zdravljenje povečini v poznem, napredovalnem stadiju bolezni. Uspešnost zdravljenja je tudi pri sedanji medicinski znanosti odvisna predvsem in skoraj edino od stopnje razširjenosti bolezni ob pričetku zdravljenja. Zato bomo uspehe zdravljenja izboljšali le, če bo vsaka ženska po 30. letu starosti prihajala dvakrat na leto na ginekološke preiskave, četudi bi se počutila zdravo!

OPOZORILNA ZNAMENJA

Le poredkova se pojavijo pri začetnem napredovanju

raka na jajčnikih nevspešno — nekakšna opozorilna znamenja. To so sprva neznatna in ne povzročajo tolikšnih motenj, da bi jih bolnice ne mogle prenašati ali da bi zaradi njih iskale zdravniško pomoč. Nanje bomo opozorili zaradi boljše osveščenosti naših žensk, da si bodo tudi take nevspečnosti pravilno tolmačile in zanje poiskale čimprej razjasnitev pri zdravniku. Take nevspečnosti so: napetost v trebuhu, ki se trajno povečuje in je od menstrualnega ciklusa neodvisna; tope bolečine v spodnjem delu trebuha, ki so stalne in se povečujejo; ne rednost v zvezi z menstruacijo, ki postajajo vedno bolj izrazite; bolečine v spodnjem delu trebuha, ki redno nastopajo pri težjem fizičnem delu. Težave pri izpraznjevanju črevesja in pri občejanju. Vsa ta znamenja ne pomenijo večje nevarnosti, če se pojavijo enkratno ali pa samo pred perilom, sicer pa so lahko znamenja za nastajanje tule.

Ko se pojavijo izrazita in dobro zaznavna znamenja, kot so hitro naraščanje trebuha, pogostno ticanje na vodo, težave pri izpraznjevanju mehurja, prebavne težave, predvsem zaprtja, hujšanje in stalno draženje na kašelj, je bolezen navadno že zelo napredovala in se razsejala po organih trebušne votline in celo zunaj nje. Bula lahko zaradi velikosti potiska trebušne organe iz prirojene lege in moti njihovo delovanje. Tekočina, ki se pri tej razvojni stopnji bolezni pogosto nabira v trebušni in celo v prsni

votlini, opisane težave še poveča. Seveda je uspešno zdravljenje v tako napredovalnem stanju bolezni nemogoče. Operativno ne moremo odstraniti vsega rakavega tkiva, druga zdravljenja pa imajo pri tej vrsti raka le začasen ali samo blažilen uspeh. Zato ponovno poudarjamo, da je tudi pri tej obliki raka, kot je pri raku nasploh, uspeh zdravljenja odvisen od stopnje razširjenosti bolezni v začetku zdravljenja.

POSTOPKI ZA ZGODNJE ODKRIVANJE BOLEZNI

Poleg običajnega ginekološkega pregleda opravimo še pregled skozi črevo, ginekološki pregled v različnih položajih in pregled v narkozi. Briz in pregled izločkov iz nožnice ter iz maternice nam le redko pokaže pozitivni rezultat, to je rakave celice. Bolj zanesljive preiskave so pregled notranosti trebušne votline s posebnim optičnim instrumentom — laparoskopom in rentgenske preiskave s kontrastnimi sredstvi. Če nam vse te preskave ne pojasnijo diagnoze, se odločimo, ne da bi odlašali, za opizkusno operacijo.

ZDRAVLJENJE

Vrste zdravljenja so: operacija, ionizirajoče obsevanje, citostatika in kombinacije teh.

Vrsto zdravljenja izberemo predvsem po stopnji razširjenosti bolezni, po starosti ter po splošnem zdravstvenem stanju bolnice in po histoloških značilnostih rakavih celic.

V začetnih stadijih vedno operiramo, pri napredovalni bolezni pa bolnico najprej obsevamo. Bolnico nato zdravimo še s citostatiki, in če je razsežnost bolezni po takem zdravljenju zmanjšala ter postala dostopna za operacijo, še operiramo. Najboljše uspehe imamo pri bolnicah, kjer smo začeli z zdravljenjem v začetku ali zgodnji razvojni dobi bolezni. Pri teh dosega pet letno preživetost v več kot 80 odstotkih. Če začnemo zdraviti, ko se je bolezen že razširila po trebušnih organih, je odstotek 5-letnih preživetij znatno manjši, to je okoli 15 odstotkov.

Pri bolnicah, ki smo jih začeli zdraviti, ko se je bolezen razširila že zunaj trebušne votline, npr. v prsno votlino, 5 let preživi le malokatera. Uspehi zdravljenja začetnega

stanja bolezni so se izboljšali, ko smo po operaciji začeli vbrizgavati v trebušno votlino radioaktivno zlato Au. Uspehi napredovalne bolezni pa so se nekoliko izboljšali po tem, ko smo pri ponovni operacijah začeli odstranjevati čimveč rakavega tkiva in nato zdravljenje vztrajno nadaljevali s citostatiki.

Rak na jajcevodih je mnogo manj pogosten. Med raki na ženskih spolovilih odpade nanj komaj pol odstotka. V začetku bolezni tudi ta nima znamenj. Pri napredovanju pa se lahko kmalu pojavi znamenje, ki je za raka na jajcevodih zelo značilno, ni pa obvezno. To je precej tekoč izcedek, rumenkasto-jantarske barve. Pojavi se v no-

nici in počasi narašča. Vsa druga znamenja so enaka kot pri raku na jajčnikih. Pri postopku za zgodnje odkrivanje in spoznavanje raka na jajcevodih dobimo v brisu iz nožnice sluzi pogostejše rakave celice. Zdravimo predvsem operativno. Obsevanje z ionizirajočimi žarki in zdravljenje s kemoterapijati je znatno manj uspešno.

Če hočemo izboljšati uspehe zdravljenja raka na jajčnikih in jajcevodih, moramo pričeti zdraviti bolezen v začetku. To pa je odvisno od zdravstvene prosvetljenosti naših žensk bolj od drugih zdravstvenih dejavnikov. Zato so tako važne redne polletne ali vsaj letne ginekološke preiskave.

Ali bomo z vpisom posojila odpravili take »črne točke«?

Problematika našega kraja

Dela za rešitev problema že tečejo

OBVESTILO!

Cipkarska šola Ziri obvešča starše, da so otroci, ki so jih starši vpisali 1. septembra 1976, sprejeti. Zaradi številnega vpisa pa bo pouk le 1-krat tedensko za vsako skupino takole:

1. razred (b, c) v ponedeljek od 8.00 do 10.35
2. razred (b, c) v torek od 8.00 do 10.35
3. razred (b, c) v sredo od 8.00 do 10.35
4. razred (c, d) v četrtek od 8.00 do 10.35
4. razred (b) v petek od 14.00 do 16.40
5. razred (c) v sredo od 8.00 do 10.35
5. razred (b) v ponedeljek od 11.30 do 14.00
6. razred (a, d) v petek od 13.00 do 16.40
- 1., 2., 3., 4., 5. (a) v ponedeljek in četrtek od 11.30 do 13.00

naši rojaki

Res, v našem zdravstvu smo zelo napredovali, sem menil, ko sem taval po širokih, svetlih hodnikih novega Kliničnega centra in iskal našega rojaka, profesorja doktorja Vlada Zaklja.

Rodil se je v letu prvega svetovnega požara, 8. julija 1914. Osnovno šolo,

Takrat ni bilo ne ljudi, ne naprav, ki bi se lahko primerjale s sedanjimi. Človek je res moral opraviti vse sam.

Leta 1950 je naš rojak opravil specializacijo splošne kirurgije. Deset let skupaj je teden za tedom, dan za dnem operi-

s ponavljajno vred je obiskoval v Zürichu, nakar je odhitel v beli svet. Izdelal je klasično gimnazijo, študiral nato medicino 2 leti na oddelku za tako imenovano torakalno (pljučno) in splošno kirurgijo v Ljubljani, 2 leti v Pragi in leto in pol v Zagrebu, kjer je tudi promoviral.

Staž je opravljal v Ljubljani, kjer je bil tudi pomožni asistent, po vojni pa je postal redni asistent.

»Spominjam se tistih časov,« pove, »razlika med tedanjem prakso v kirurgiji in današnjo je velikanska.

ral na oddelku za tako imenovano torakalno kirurgijo (pljučna TBC). Zadnjih 20 let pa dela na abdominalni kirurgiji (kirurgija prebavnih organov).

Z razvojem kirurgije in reorganizacije je v Ljubljanskem kliničnem centru nastalo kar sedem kirurških klinik. Dr. Zakelj je napredoval iz asistenta v izrednega profesorja in nato v rednega profesorja in predstojnika ene izmed sedmih kirurških klinik — Gastroenterološke klinike.

Povprašam, kako vsklajuje organizacijsko delo

na kliniki, s strokovnim, znanstvenim in pedagoškim delom.

»To je pravzaprav nemogoče ločiti. Vse se povezuje eno z drugim. Sigurno, da sem odgovoren za delo na kliniki, za strokovno delo, v to pa sodi prav tako tudi vzgoja mladih kirurgov...

»Zares dela je zelo veliko. Prostega časa skorajda ni. Delo na kliniki, na fakulteti, popoldne skrb za bolnike tudi ne sme usahnuti. Poleg tega je treba še kaj poštudirati. Za kakšno rekreacijo tako ni časa.«

»Kako pa kaj sodelujete s strokovnjaki v tujini, sežem v besedo profesorju Zaklju?

»Sodelovanje s strokovnjaki zunaj je zelo živo. Tu so kongresi, na katerih nastopamo: Nemčiji, Italiji, Franciji, Češkoslovaški... Tudi pri delu si pomagamo. Posebno tesno na primer s profesorjem Niderlom iz Prage.«

Na koncu povprašam še kaj meni o Zirovcih, ki jih je mnogo tudi zdravil. Saj se prenekateri spomni dr. Zaklja, ko pride v bolnišnico.

»Menim, da je zdravstvena prosvetljenost Zirovcov kar v redu. — V svoji vnemi za dvig standarda

pa le ne bi smeli pozabiti, da je za zdravje nujno potreben tudi odhiti pri delu in pravilna rekreacija.

Premišljam: da bi si še v mnogih ljudeh znanje in preprostost podali roke!

Tekst: Nejko Podobnik
Foto: Franc Jesenko

Cilj novih sistemov — rekreacija

bila delitev naslednja: 50 % zimski športi in 50 % vsi ostali ob tem, da atletika praktično ne obstaja. Tukaj so se pri TTKS pojavile prve težave, ki se pojavljajo sedaj.

Portoroški sklepi, ki zahtevajo novo usmeritev v TK in nove tekmovalne sisteme, obvezujejo strokovne zveze in občinske TTKS, da se medsebojno dogovore o sistemu financiranja in sistemu tekmovalnosti.

Republiške zveze (tiste, katere so bile prve na seznamu) so izdelale nove tekmovalne sisteme na nivoju republike. V praksi to izgleda tako, da so dosedanjim republiški ligaši ostali, ukinjene pa so vse druge lige in regijske lige. Zveze predlagajo medobčinske lige (npr. gorenjsko ligo), katere zmagovalci bi sestavili skupno ekipo iz vseh sodelujočih ekip in se na kvalifikaciji poskusil uvrstiti v republiško ligo. Ob tem pa se tudi že pojavljajo mnenja, da bo sistem občinskih lig vsekakor dražji, kot je doslej. Kakorkoli, poskusi ureditve tekmovalnih sredstev so ne glede na težave, ki se bodo pojavile, s stališča pomenitve pozitivni. V čem so torej dileme ob novih spremembah?

1. V občinskem merilu je nespremenjeno, da v najdražji panogi (zimski športi) ne predlagajo ničesar za pocenitev svojih panog. Medtem, ko se pri drugih panogah že razpravlja o ukinitvi ekip, zaručevanju klubov, ukinitvah članskih ekip itd., pa iz zimskih panog ni niti predlogov, niti obvestil, kaj bi lahko spremenili. Vemo, da sistem kategorizacije v zimskih športih ni usklajen s sistemom lig v ostalih, kategorija pa pri TTKS velja kot merilo kvalitete. Kategoriziran tekmovallec avtomatično sodi v vrhunsko kvaliteto in to je vzrok izredno velikim stroškom v tej panogi.

2. Čeprav so zahteve, naj o tem, kaj si v športu želimo, povedo svoje odločilno mnenje krajevne skupnosti s svojimi delovnimi kolektivi (kot virom sredstev predloge, kdo in kje bo tekmoval, sprejemajo na TTKS, kjer je odločilno glasovanje. Torej več glasov — več možnosti. Kako je z glasovi in možnostmi je seveda jasno.

3. Portoroška seja je pokazala na zelo važno stvar. Iz sredstev, ki so namenjena telesni kulturi je financiranje

strokovne zveze, republiška TKS, občinski organi TKS in profesionalni trenerji. Vsi ti stroški niso zajeti v delitev po klubih. V občini Škofja Loka pa to letno znese 1/3 vseh razpoložljivih sredstev. Od skupno 380 starih milijonov gre kar 130 milijonov v ta namen. Kaj ni tudi tukaj tista rezerva, ki jo iščemo? Ob tem še nismo omenili, stanovanj ki se kupujejo trenjem, medtem, ko so investicije v objekte več kot borne.

Tukaj so dileme in razpotja v telesni kulturi. Trenutne posledice niso jasne.

Miha BOGATAJ

Kadrovske novice

V drugi polovici avgusta in prvi polovici septembra smo imeli sledeče kadrovske novosti. V Obratu v Zireh so se zaposlili naslednji: Drago Zakelj, Tatjana Mohorič, Anica Homec, Magda Kožman čevljarski tehniki ter Rado Kavčič ekonomist kot pripravniki, Viktor Zakelj — pravnik, Leopold Gabrijel — ključavničar, Damjan Jereb — električar ter Matjaž Mezek delavec v montaži.

V obratu v Gorenji vasi sta nastopili delo Malovrh Joži in Oblak Nada NK delavki.

V prodajni mreži so nastopili delo Biserka Sari v prodajalni v Cakovcu, Mira Kajtuz v Sisku, Katica Hohoš v Bjelovaru, Jožica Stopinšek v Ptuj, Milanka Stanković prodajalna Cačak, Radojka Kovačević v Valjevu in Tomislav Sparavac v Zagrebu IV.

Z delovnim razmerjem so v zgoraj navedenem obdobju prenehali naslednji delavci: Iztok Andreuzzi orodjarna plastike, Stefan Tušek in Pavel Šubič proizvodnja plastičar ter Franciška Strel, snalžilka.

V obratu Gorenja vas je izstopila iz delovnega razmerja Albina Cerimović, KV šivalna obutve.

V prodajni mreži so prenehali z delom naslednji: Ivanka Kučan v Celju, Rajič Marija v Subotici, Vesna Suvačac, Zagreb III in Esma Končina, Ljubljana III.

V obratu na Colu ni bilo sprememb.

FA.

V telesni kulturi — dileme ali razpotja

Verjetno veste, da se govori in piše o novi usmeritvi telesne kulture in novim tekmovalnim sistemom v Sloveniji. Vendar moramo za razumevanje nastale situacije pogledati v rezultate teh dveh let nazaj.

1. Klubi in društva so z ustanovitvijo TTKS dobili enakopravne možnosti za finančno podporo. Odvisno od panoge, s katero se ukvarjajo, so sredstva razdeljena vsem, ki so se s telesno kulturo ukvarjali. Rezultat tega je bil, da so bila sredstva sicer večja kot doslej, vendar

niso zadoščala za povečano dejavnost pri vseh telesnokulturnih organizacijah.

2. Pred ustanovitvijo TTKS so bili klubi, oziroma posamezne ekipe, odvisne od sposobnosti vodstva, sposobnosti pokrovitelja in tekmovalnih dosežkov. Ker so pokrovitelji zaradi rednih prispevkov odpovedali dodatno plačevanje v ta namen, so nekatere panoge potrebovale veliko več skupnih sredstev kot prej. V letu 1975 se pri delitvi sredstev TTKS že opazi pomembnost panoge kot glavni dejav-

nik, ki je vplival na delitev sredstev.

3. Da bi takšno delitev tudi uradno uzakonili, je bila na podlagi sklepov in priporočil republiške TKS tudi v občini narejena in sprejeta prioriteta, o kateri smo že govorili. Vemo, da so bili sklepi naslednji:

I. prioriteta: košarka, atletika

II. prioriteta: smučanje (alpsko, skoki), rokometa

Sklepi so jasni in nedvoumni. Dejanska delitev sredstev pa kaže na to, da tega še nismo dosegli. V letu 1976 je

Ivan Reven

Med dopustom po Jugoslaviji

Dež je oviral razgled in razpoloženje, ko sem se z Alpetourim avtobusom vozil proti Banja Luki, vendar je že pri Gradiški posijalo sonce. Preko Save, in že smo v poznem termalnem zdravilišču Laktaši, kjer uspešno zdravijo razna revmatična obolenja, visok krvni pritisk in drugo. Približevali smo se Banja Luki. Reka Vrbasa je valila velike količine umazane vode. Vodna stihija, ki je divjala in rušila okrog Prnjavora je terjala tudi človeške žrtve in je tudi narasli Vrbasa kazal sledove prejšnjega dne. V Banja Luki smo. Avtobusa za Sarajevo nisem ujel,

je bilo v Jajcu zgodovinsko drugo zasedanje AVNOJ-a s katerim so bili postavljeni temelji Nove Jugoslavije. Nisem se dolgo zadrževal v slikovitem mestu. Toliko, da sem se najedel in za silo razgledal pa že na lov za nadaljnjo zvezo avtobusa. Vsi so bili nabiti in komaj se vrnem v bus za Dolnji Vakuf. Po dolini Vrbasa se je jelo mračiti in je v Vakufu muzej klical vse pravoverne naj se klanjajo in zahvalijo gospodarju neba in zemlje, kajti končan je dan in nastopila je noč, čas počitka in Alah bo bedel nad vami, kot je zapisano v Kora-

se mu in dobrodušno karam že skoraj plešastega tovariša, »kdaj boš pa sploh prost, kadar te obiščem, imaš seje. Le to si starejši od mene pa nisi utegnil toliko od teh sestankov, da bi se utegnil oženiti.« Komaj mi je utegnil še malo razkazati Brezo in že sva se morala posloviti. Zgradili so lepa plavalna bazena za odrasle in za otroke. Vodo pa so napeljali iz toplega izvira iz 3 km oddaljenega griča, seveda so cevi tudi primerno izolirali, tako da dosega voda v bazenu poleti in pozimi od 18 do 21 stopinj Celzija. Rudnik premoga so primerno mehanizirali, vendar je bila v rudniku pred nekaj leti zaradi eksplozije metana težka nesreča, kjer je izgubilo življenje več rudarjev. (nesreča je bila spet avgusta letos). Rudnik zaposluje še okrog 1.500 rudarjev, ker se je tevilno zaposlenih zaradi izpopolnjene mehanizacije zmanjšalo za polovico. Problem vse Bosne in Hercegovine je, da ne more zaposliti vse delovne sile in mnogi odhajajo s trebuhom za kruhom v Slovenijo, Avstrijo, Nemčijo ali kam drugam, če se še da po energetske krizi.

Na poti proti Sarajevu ogledujem tovarno v Vogošću, kjer prihajajo iz montažnega traku VW hrošči, prihodnji teden pa bi morali prihajati že Golfi. V Sarajevu iščem zvezo za Mostar, odkoder bi poiskal zvezo za Titograd, da se od tam popeljem in ogledam novo železnico Beograd-Bar. Vstopam na brzovlak. Dvigamo se po slikoviti gorski pokrajini proti Ivan sedlu, nato pa se spuščamo čez visoke viadukte in skozi brezštevne tunele proti Konjicu. Železnice niso mogli zgraditi drugače, kot da so jo vsekali v živo skalo, ovinke stlačili v tunele in na viadukte ter jo tako spustili v dolino. Pri Konjicu že vidim 32 km dolgo Jablaničko jezero. Ob jezeru se je zelo razvila turistična dejavnost in rastejo zgradbe za počitek in rekre-

acijo. Že se mračí ko vlak drvi mimo Jablanice po dolini Neretve pod visokimi planinskimi masivi. V Mostarju izstopim. Pri luči reflektorjev si ogledam obokani kamniti most na Neretvi z dvema stolpoma na obeh straneh in že si poiščem večerjo (tudi kosilo obenem) in prenočišče. Vendar me proti jutru moti hrup težkih vozil z ulice.

Iščem avtobus proti Titogradu ali Nikšiću, vendar pešje šele popoldan. Odločim se z vlakom do Ploče. Že od Čapljine, Metkovića pa vse do morja je polje lepo obdelano in raste vse vrste zelenjave. Ker je čez zimo ugodna klima, zalagajo v tem času jugoslovanski trg s solato, radičem in drugim. Ploče so nova luka. Zaživela je po dograditvi proge normalnega koloseka Sarajevo-Ploče in je okno v svet za Bosno in Hercegovino. Do pomladi letos, ko je bila izročena prometu proga Beograd-Bar, pa je služila tudi za vzhodni del Jugoslavije. V Pločah sem se komaj vrnil v prepoln avtobus za Titograd. Vozimo se po Jadranski magistrali, ab sami obali. Dolgo nas spremlja na desni polotok Pelješac, mnogo otokov in otočkov se vidi preko kanala Koločep.

Avtobus drvi, vratomolno prehiteva, kjer se le da, vendar cesta je le ozka in neprevozni red pa priganja, saj gledna, četudi je magistrala, smo že v Pločah imeli eno uro zamude. Pred Dubrovnikom se vozimo eno uro okoli zaliva. Črpanje nafte in kratek postanek v Dubrovniku in že hitimo naprej. Mlini, letališče pri Dubrovniku in že se spuščamo po dolini Gruda proti Hercegovnem. Zopet obiramo več kot eno uro Kotorski zaliv skozi stara naselja ob zalivu, predno dospemo v Kotor. 10 minut počivamo in že nadaljujemo pot dalje proti Crnogorskem Primorju. Budva, St. Stefan, Miločer pri Petrovcu pa se začnemo vzpenjati čez planine proti Skadarskem jezeru.

(Nadaljevanje prihodnjik)

Modri možje zelene doline

Ondaj je Janez začel graditi. Napeljal je kamena, pesek, sosed Jaka pa je opazil, da je zložil tudi nekaj vreč brččas odpadnega cementa v lopo na dvorišču.

Vzel je kramp in lopato — pa začel kopati. Postavil je temelje za neko štirioglato reč, ki ni mogla biti ne hiša, ne hlev, ne kozolec...

Sosedje so prodajali zija in ugibali, kaj neki dela.

Možatost je lepa čednost, zato je niso hiteli z radovednimi vprašanji. Spomnili so se Jake, najbližjega Janezovega sosedja: »Stopi no tja, povprašaj, pa nikarte naravnost.«

Jaka je izkoristil priliko, ko je zmedena putka zašla na sosednje dvorišče. Sosed je zalotil, ko je oznojen pravkar zatopljeno preizkušal tesnila na dnu jame.

»Kaj hudiča pa počneš«, je zaigral presenečenje Jaka, kakor da je šele opazil njegovo ravnanje.

»Ah, plavalni bazen, da bom imel otroke na očeh, ne pa da hodijo na morje, ki je dvakrat slano, pa še v slabo družbo lahko zaidejo,« je sedaj zares presenečenemu sosedu povedal Janez.

Jaku je vzelo sopo. Bazen — in to ob potoku, ki se vije skozi sosesko? Nezaslišano!

Tisti dan so krave žalostno mukale, zakaj gospodarji niso utegnili postoriti niti najpotrebnejšega... Zapletli so se v ogorčen govor — in napletali...

Sosed Srauf je rešil položaj, ko je med prepade ne vaščane vrgel: »Pa saj studenec, ki ga je napeljal Janez v bazen, izivira na mojem svetu. Torej je moj. Naj sebi v grlo napeljem vodo, če sem jo sit? Zadušim se. Podrem zbiralnik, pa je. Kaj mi pa more. Janez se pa lahko kopa v bazenu brez vode...«

Naydušenje je preglasilo njegove besede in modri možje so se ob siju zvezd žarečih obrazov vračali z besedovanja.

Rečeno, storjeno. Sosed Srauf je podr zbiralnik in vode so se razlile. Janez je bazen porabil za spravljanje korenja in repe, sreča v soseski pa je kipel.

Nejko Podobnik

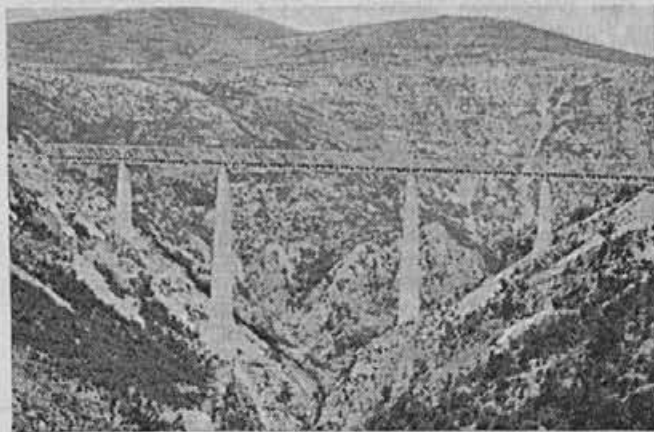

Jajce — slikovito in zanimivo mesto

ko sem se ogledoval za njim, mi je že odpeljal. Vlak proti Doboju zaradi poškodovane proge in mostu od včeraj ne vozi, tudi z avtobusi ni dosti bolje. Ogledujem se po mestu. Ne poznam ga več. Po potresu se je čisto spremenilo. Vse je novo, moderno. Trgovine so zaprte. Je praznik, dan vstaje. Zaradi kolesarske dirke v počastitev dneva vstaje je ena glavnih ulic za promet zaprta. Ekipe imajo kratek počitek in se pripravljajo na start naslednje etape. Tudi možvo in spremstvo ljubljanskega Roga in Astre so med njimi. Dirka jih vodi po poteh nove Jugoslavije, to je preko Jajca in Bihaća. Tudi jaz spremenim namen in se odločim za avtobus za Jajce. Peljemo se po ozkem kanjonu reke Vrbasa, katere vode pa naprej niso več narasle in umazane. Torej aurje tod ni pustošilo. Cesta se komaj prebija skozi kanjon. Preko velikega mostu čez Vrbasa dospemo v Jajce, katero leži ob sotočju reke Vrbasa in Plive. Slikoviti vodopad reke Plive pada v globoko strugo Vrbasa. Mesto je staro. Stiska se ob vznožju grajskih zidov in Medved kule. Posebnost je cerkev vklesana v skalo, ki ji pravijo katakombe. Tudi hram boga Mitra je zanimiv. Turki so v Jajcu 1463 l. umrtili poslednjega bosanskega kralja Stjepana Tomaševića ter s tem uničili samostojnost srednjeveke bosanske države, a 480 let kasneje

nu po Preroku. Odločil sem se za naslednji avtobus za Travnik, kjer sem v čistem in udobnem hotelu »Oriente« prespal.

Naslednji dan si ogledujem mesto, ki se nahaja v ozki dolini rečice Lašve. Mesto je bilo nekdanje središče bosanskih vezirjev, ter odtod tudi mnogo teh zgodovinskih spomenikov. Ogledujem džamijo Sulejmanija, sahat kulo in razne turbete in nekropole bosanskih vezirjev in poznanih vojskovodij. Ustavim se tudi v prodajalni Alpine. Poslovim se od Travnika in se vkrcam v avtobus za Zenico. Po plodni dolini Lašve se pripeljem do reke Bosne in po nekaj kilometrih v veliko industrijsko mesto Zenica. Veliko železarsko središče se je po osvoboditvi nesluteno razvilo. Ima bogato zaledje železove rude in premogovnikov. Tudi mesto se razvija po evropskih merilih. Imajo tudi sodoben in moderen športni stadion, ki jim ga lahko zavidajo mnogokateri. Prevzel me je avtobus proti Sarajevu, a me izkrca v Visokem, kjer dela Kožno industrijski kombinat Visoko. Nisem se zadrževal. Z nekaj drugimi potniki sedem v taksi za Brezo. Samo 15 dinarjev sem plačal. V Brezi iščem svoje prijatelje, kolege. Eden je zjutraj odpotoval v Črno goro, drugi pa je na seji delavskega sveta. Komaj se popoldne pogovoriva dobre pol ure in že mora na drugo sejo. Smejem

Viadukt čez Malo vodo, visok 164 m

IZREKI — IZREKI

V primerjavi s človekovo dolžnostjo je njegovo življenje kakor teža drobnega peresca. — Japonski pregovor

Birokrat opravlja svojo dolžnost od sedmih do dveh! Pa nič več. — Heller

Šport

Poletje, glavna sezona za atletiko in igre z žogo se zaključuje, zato je prav, da na kratko pregledamo tudi dejavnosti klubov in njihove uspehe v okviru našega kraja, ki so jih dosegli v tem obdobju, saj je to verjetno poslednjič, da bomo posamezne ekipe imenovali po nazivu, prihodnjo sezono pa se ne ve, ali bodo omenjene ekipe (zaradi novega načina določanja vrednosti posamezne športne panoge) še tekmovali oziroma obstajale.

Nogometni klub »ALPINA« to sezono že igra po novem tekmovalnem sistemu (ki pa bo v letu 1976 zopet spremenjen in članske ekipe verjetno ne bo več, ali pa bo igrala v eni od še neosnovanih lig) posamezne ekipe pa trenutno igrajo s spremljevo srečo in sicer:

— člani so prijetno presežili, kljub temu, da nimajo osnovnih pogojev za normalno delovanje (klubski prostori, slačilnice, umivalnica, itd.), trenutno so na prvem mestu, v pokalnem tekmovalstvu pa imajo vse možnosti, da tudi v naslednjem kolu zmagajo in se uvrstijo v nadaljnje tekmovalstvo.

— mladinci so trenutno uvrščeni v gornjem delu in lahko upravičeno pričakujejo dobro uvrstitev.

— tudi za pionirje velja ista ugotovitev kot za mladince.

Košarkarski klub »KLADIVAR« igra v sedanji postavi (vsaj tako kaže) poslednjo sezono, kajti v bodoče TTKS Šk. Loka kljub temu, da je košarka v občini prioriteta, ne bo dovoljevala oziroma financirala klubskih ekip (Kladivar, Gorenja vas, Kroj), ampak bo vztrajala na občinskih ekipah, kdo bo njihov nosilec in kako bodo delovale, pa je zaenkrat še ne rešeno vprašanje, s katerim pa si odgovorni ne belijo preveč glave.

Članj obetajo, da bod v medobčinski ligi (Gorenjska liga) zasedli 2. mesto in za prvo uvrščeno Kropo zaostali za 2 točki.

Clanice igrajo iz kola v kolo različno, tako, da je njihovo usvrstitev težko napovedati, saj na primer premagajo vodilno ekipo v konkurenci kov, potem pa edini izgubijo tekmo z zadnjemuvrščenim, ki tako pride do prvih točk.

Imajo pa vse možnosti, da se v pokalnem tekmovalstvu tako kot lani, visok uvrstijo.

Mladinci: Po uspehu proti Slovanu v Ljubljani so na tihi računali celo na prvo mesto, toda po dveh zapored-

nih porazih je tudi uvrstitev na drugo mesto dvomljiva.

Mladinke: Glede tradicije in dolgoletnega tekmovalnega staža bi prvo mesto ne smelo biti vprašanje, vendar zaradi neresnosti in neodgovornosti nekaterih, ki so sodelovanje v mladinski ekipi izkoristile za to, da so odšle na račun kluba na priprave v Rovinj (izkoristile poceni »letovanje« v Rovinju) samo zaradi sebe, je tudi osvojitve prvega mesta postavila pod vprašaj. O takem odnosu do kluba, tekmovalstva in soigralk v ekipi, mislim, da ni vredno razpravljati, bolj bi se bilo potrebno zamisliti nad zavestjo, resnostjo in odgovornostjo teh do družbe in njenega denarja, ki ga vanje vlaga?

Pionirji: zaradi odhoda jedra ekipe k mladincem, od njih več kot so dosegli (3. mesto) seveda nismo mogli pričakovati.

Pionirke: S sigurnostjo lahko trdimo, da bodo osvojile enega od prvih mest.

Ballnarsko društvo Ziri, ki gre v življenju našega kraja nekako neopazno mimo nas s svojo dejavnostjo, preko cele sezone nastopa s svojimi ekipami na raznih tekmovaljih na Gorenjskem in doma, kjer dosegajo razmeroma dobre uvrstitve. Ekipa upokojencev, ki nastopa v notranjski ligi pa trenutno zaseda 1. mesto, s samo enim porazom.

Tudi tekmovalstvo za pokal Zirov, ki ga organizirajo vsako leto, bo postalo tradicionalno, letos pa je pokal v konkurenci ekip Loka 1000, Reteče, Vrhnika, Trata osvojila ekipa Ziri I., pred ekipo Ziri II.

Tudi smučarski skakalci se vestno pripravljajo na naslednjo sezono. Pridno trenirajo, se udeležujejo (z dosajšnjim uspehom) poletnih tekmoval na plastičnih skakalnicah Drago KROLNIK pa je osvojil na tekmovalju v Gorenji savi (Kranj), na 35-metrski plastični skakalnici tudi naslov poletnega republiškega prvaka med starejšimi pionirji v konkurenci 60 tekmovalcev.

Tudi rekreativna tekmovalstva starejših in ne več športno aktivnih prebivalcev postajajo vedno bolj pogosta. Tako je odbojgarsko igrišče v Stari vasi stalno zasedeno z ekipami, ki se zberejo kar na mestu in potem neutrudno pošiljajo žogo preko mreže pozno v noč. Pri tem je treba omeniti, da je kadrovska služba pričela organizirati tekmovalstva med posameznimi službami, tako da so sedaj igrali med seboj:

kadrovska : prodajna služba

kadrovska : RCA

v kratkem bodo igrali povratne tekme, prav pa bi bilo, da

bi se po njih zgledovale tudi ostale službe in oddelki in samostojno organizirali taka in podobna tekmovalstva, kar bi moralo biti v interesu vsakega posameznika, saj reko »zdrav duh v zdravem telesu«, prihaja v času avtomatizacije in avtomobilskega booma vedno bolj do izraza.

Ce pa komu ni do odbojke, druge napornejšje športne rekreacije, bi mu priporočil novo TRIM stezo, ki siec uradno še ni odprta, je pa izredno primerna za telesno razgibanje vseh od 1—90 leta starosti, saj lahko vsak sebi prilagodi tempo in težino ozi-

roma stopnjo intenzivnosti obhoda cele steze. Da pa ne bi bil kdo v dilemi, naj takoj poudarim — TRIM steza je za rekreacijo — zato ob njej ni nobenih »primernih lokalov«, ki bi poskus telesnega razmiganja že v kali zatrl.

Miha GOVEKAR

Petnajst nas je bilo

Sredi avgusta smo se sodelavci v prirojevalnici pričeli pogovarjati o izletu na Triglav. Seveda nas je bila večina »za«. Določili smo še datum in vodiča Franca Oblaka. Bili smo skoraj sami novinci in zato je bil vodič še kako potreben.

Res smo 27. avgusta z dvema kombijema odbrzeli proti Skofji Loki. V Kotu na Jasi smo se poslovili od šoferjev in takoj vzeli pot pod noge, ki se je vzpenjala strmo v hrib. Za nas starejše ni bilo ravno lahko. Nahrbtnik je postal odveč. Naši sovrstniki

kateri pa so se že celo vračali. Se nekaj navodil vodiča, potem pa korajžno na sam vrh našega velikana. Kar škoda je bilo, da ga je zajela megla in zastrla naš pogled daleč na okrog.

Po tradiciji je vsak, kdor je prvič na Triglavu tepen. No, morda je to malo prehuda beseda, kajti Franc je to opravil zelo mlo.

Ker nam megla ni dopustila, da bi se lahko malo razgledali z najvišjega vrha na gore pred nami, smo se kaj kmalu odpravili po drugi strani proti Doliču.

Od sedmerih jezer proti Komni

pa so se izkazali kot dobri tovariši, saj je marsikdo del poti nesel dva nahrbtnika, me pa smo vztrajno šle za njimi. Po dnevni hoji nas je zajela noč. Na to smo bili pripravljeni, zato nas tema ni ovirala. Malo pred deseto zvečer smo prišli do Staničeve kočice Oskrbnica nas je opazila že veliko prej in nas pozdravila že na pragu. Ko smo ji zaupali koliko nas je, je v hipu povedala, da bomo morali spati na tleh. Prebili smo noč, kakor je kdo mogel, zjutraj pa veseli odkorakali v nov sončen dan.

Šli smo čez Rž do Kredarice, od koder se je že videl vrh Triglava, ki se je kopal v prvem jutranjem soncu. Po ozki stezi pred nami smo videli dolge vrste planincev, ki so se pomikali proti vrhu, ne-

Srečevali smo mnogo planincev, od najmlajših pa do tistih, ki so dosegli že visoko starost. Eden teh je bil 82-letni mož, ki se je le počasi pomikal proti vrhu. Opazila sem tudi, da se vse, ki so v planinah, med seboj lepo pozdravljajo. Poleg tega se moramo zavedati, da je treba čuvati redko planinsko cvetje in paziti, da bo naš gorski svet ostal neokrnjen. Prišli smo do kočice na Doliču in jo mahnil naprej, koča je bila polna planincev. Pot nas je vodila čez Hribarice v dolino Sedmerih jezer. Znano je že, da povsod srečaš Zirovca. Tudi mi smo srečali ljubitelja planin Ivana Pečelina.

V koči pri Sedmerih jezerih smo zopet prenočevali, podobno kot prvi večer, le da smo se zjutraj lahko nasmejali

marsikateri nezgodi, ki so jo povzročili utrujeni gostje.

Ze je sonce obsijalo vrhove naših prelepih gora, ko smo dobro izpraznili nahrbtnike in odšli čez triglavski narodni park proti Bogatinu. Tam so pašniki in kravice, ki so pridno prizvanzale in iskale sočne trave. Kdor želi, dobi tam dobro mleko in sir. Od tu pa vodi pot do Komne, od koder je lep razgled na Bohinj, do katerega smo prišli po nekaj urni hoji. Tam smo si ogledali izvir Savice, nato pa posedli po klopi pred domom, utrujeni, a veseli, da smo dobro opravili začrtano pot.

Naučili smo se svežega gorskega zraka, napasli oči ob pogledu na naše gore in njihove lepote. Posebno doživljaje je bilo to za tiste, ki smo bili prvič (a ne zadnjič) na Triglavu. Teh pa je bilo kar enajst.

M. Mlinar

POROČILI SO SE:

Milka Oblak, Slavica Vidmar, Ivanka Pelhan — obrat COL, Cilka-Januška Kavčič in Marija Inglič, obrat Gorenja vas, Haseda Kovačević prodajalna Jesenice ter Marta Jevšenak in Jože Maček, obrat Ziri.

Ivanki Kučan, dolgoletni delavki v prodajalni obutve v Celju ter Franciški Strel, snalilki, želimo ob odhodu v pokoj trdnega zdravja in dobre ga počutja.

»DELO ŽIVLJENJE« je glasilo ALPINE tovarne obutve Ziri, Stara vas 23 — n. sol. o., ki ima v svoji sestavi TOZD Proizvodnja obutve, TOZD Prodaja obutve in Delovno skupnost skupnih služb.

Ureja ga uredniški odbor:

Ivan Capuder
Martina Gregorač
Vladimir Pivk
Janez Smeh
Alfonz Zajec

Majda Jesenko — glavni urednik

Nejko Podobnik — odgovorni urednik

Izhaja mesečno. Naklada 1600 izvodov.

Fotografije: Franc Jesenko

Tisk: Gorenjski tisk, Kranj

OBJAVA — STANOVANJA

Za svoje delavce (bivše študente) iz drugih krajev nujno iščemo nekaj samskih stanovanj (sob). Kdor želi oddati kakšno sobo, naj to sporoči kadrovske službi Alpine do 15. oktobra t. l.

Kadrovska služba

Izreki — izreki

Velika stvar je misliti v nesreči na dolžnost. — Demokrit

Kadar so dolžnosti enake, bi morale biti tudi pravice enake. — Ivan Mažuranič

Nihče nima druge pravice, kot da vedno opravlja svojo dolžnost. — Auguste Comte

Pravica in dolžnost sta kot palmi, ki ne dasta plodu, če nista druga zraven druge. — Felicite Lamennais